

Perspectiefnota 2025-2028
juni 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3	6. Levendig Zwolle – kunst en cultuur	19
		Cultuur	19
2. Hoofdpijnen/ lange lijnen	5	Evenementen	20
Een (t)huis voor iedereen	5		
Iedereen doet mee	6	7. Inclusief Zwolle – kansengelijkheid, bestaanszekerheid en meedoen	21
Een duurzame toekomst	6	Sociaal domein	21
		Bestaanszekerheid	22
3. Financieel Perspectief	8	Vluchtelingen	22
Structureel kader	8	Jeugd	23
Incidenteel kader	10	Arbeidsparticipatie	23
Weerstandscapaciteit	11		
Strategische InvesteringsAgenda (SIA)	12	8. Circulair Zwolle – economie voor een brede welvaart	25
4. Groeiend Zwolle – kwaliteit van wonen en leven	13	9. Staat van de organisatie	26
Stedelijke ontwikkeling en wonen	13		
Mobiliteitstransitie	13	10. Vertaling en doorkijk	27
5. Duurzaam Zwolle – klimaatneutraal en groen	15	Bijlage 1: Structureel en incidenteel bestedingspakket per thema	28
Energietransitie	15	Bijlage 2: Totaaloverzicht investeringen SIA	29
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	16		
Onderwijshuisvesting	17		
Klimaatadaptatie	18		
Natuurinvesteringsagenda	18		

1. Inleiding

In deze Perspectiefnota (PPN) kijken we vooruit naar de komende jaren. Wat zijn de grote opgaven en hoe gaan we onze ambities realiseren? En welke middelen stellen we daar tot en met 2028 voor beschikbaar? In de PPN maken we keuzes op hoofdlijnen die we in de begroting verder uitwerken. De PPN staat niet op zichzelf. De keuzes passen in de lijn zoals die staat in het Coalitieakkoord 2022-2026 'Samen voor een waarde(n)volle toekomst'. In deze PPN focussen we op grotere onderwerpen waarvoor wij verwachten dat de komende jaren extra middelen nodig zijn. Sommige thema's komen in deze PPN daarom niet of slechts beperkt aan bod. Dat betekent niet dat ze niet belangrijk zijn. Wel dat we op dit moment geen forse extra investeringen voorzien.

De druk op de gemeente neemt toe. We staan voor een aantal grote transitie en opgaven. Het Rijk geeft ons meer taken, maar niet het geld om die uit te voeren. En we hebben onze eigen ambities. Dat maakt het lastig om een goede balans te vinden tussen wat we willen en wat we kunnen. We willen onze doelen bereiken, taken uitvoeren en uitdagingen aangaan. Maar, we hebben niet genoeg middelen en mensen om alles perfect te doen. We kunnen niet alles en niet alles tegelijkertijd. We moeten keuzes maken. Dat doen we dan ook in deze PPN. In deze PPN doen we voorstellen om te blijven investeren in de stad. Ook geven we aan wat we niet gaan doen, omdat we er niet voldoende middelen voor hebben. We blijven werken vanuit de uitgangspunten van het coalitieakkoord. We werken aan een duurzame samenleving, waarin iedereen mee kan doen en een (t)huis heeft. Bij de verschillende thema's leggen we onze keuzes uit.

De keuzes die we in deze PPN geven, doen we op basis van het financieel perspectief zoals we dat nu kennen. De ervaring van de afgelopen jaren leert dat dit perspectief behoorlijk kan wisselen. Zo weten we niet wat een nieuw kabinet van plan is met gemeenten en wat eventuele bezuinigingen betekenen voor onze financiën. Zo nodig stellen we bij de begroting onze plannen bij. Deze PPN loopt tot en met 2028. Veel opgaven zullen na 2028 nog forse investeringen vragen. Denk aan de energietransitie, onderwijshuisvesting, mobiliteitstransitie en de sociale basis. Tegelijkertijd hebben we hier in de volledige breedte niet genoeg geld voor. De nieuwe systematiek van het gemeentefonds leidt waarschijnlijk tot een gematigde groei van de structurele middelen en de incidentele inkomsten uit onze grondexploitatie drogen op.

Scherpe keuzes blijven de komende jaren nodig. De komende jaren willen we een beter beeld van onze uitgaven en activiteiten. Daarom zijn we met het traject Van inzicht naar focus gestart. Dat helpt ons in de toekomst om betere keuzes te maken.

2. Hoofdlijnen/ lange lijnen

Deze PPN valt halverwege deze collegeperiode. In de afgelopen twee jaar hebben we gewerkt aan de ambities uit het coalitieakkoord. Samen met inwoners en partners bouwen we aan een Zwolle waar het goed wonen, werken en verblijven is. Nu en in de toekomst. Zwolle groeit en ontwikkelt zich, maar met behoud van het karakter van de stad. Een sociale plek, waar mensen oog hebben voor elkaar. Een Hartstad.

We werken samen aan de grote transitie waar we voor staan. En dat doen we in een mooie leefomgeving. Een historische binnenstad, prettige woonwijken en een groene omgeving. Gelegen in een sterke regio. We streven naar een brede welvaart. Het gaat niet alleen om materiële welvaart, maar ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu, leefomgeving, sociale samenhang, persoonlijke ontwikkeling en veiligheid. Bij de keuzes die we maken, bepalen de speerpunten uit het coalitieakkoord de richting. Een (t)huis voor iedereen betekent dat we de focus leggen op woningbouw en de mobiliteitstransitie die hiervoor nodig is. Door het versterken van de sociale basis en extra inzet om mensen aan het werk te krijgen, willen we iedereen de kans geven mee te doen. Werken aan een duurzame toekomst doen we door te investeren in een warmtenet en zo de voorwaarden voor de energietransitie te scheppen. We gaan door met het klimaatbestendiger maken van onze stad om voorbereid te zijn op weersextremen. Om Zwolle levendig en aantrekkelijk te houden kiezen we ervoor om extra geld beschikbaar te stellen voor cultuur en evenementen. Keuzes maken, betekent dingen niet of later doen. Dat is lastig, maar noodzakelijk om als gemeente financieel gezond te blijven. We willen een betrouwbare overheid zijn en waarmaken wat we beloven. Ook dat vereist keuzes maken en focus aanbrengen.

Een (t)huis voor iedereen

We willen al onze inwoners een passend (t)huis kunnen bieden. Zover is het nog niet. Ook in Zwolle kampen we met een tekort aan woningen. En dat gecombineerd met een forse groei van het aantal inwoners betekent dat de bouw van nieuwe woningen onze grootste opgave is voor de komende periode. Een opgave die extra lastig is door de moeilijke omstandigheden op de woningmarkt. Onze focus blijft de komende periode dan ook op de woningbouw liggen. Gelukkig zien we dat het aantal nieuwe woningen in Zwolle een stijgende lijn vertoont. Met name in Stadshagen. Ook verwachten we binnenkort de oplevering van de eerste flexwoningen. Daarbij

hebben we veel aandacht voor het zorgen voor voldoende betaalbare woningen. In verschillende gebieden bouwen we nieuwe woningen. Hiervoor hebben we in onze Strategische Investeringsagenda (SIA) geld gereserveerd. Op bepaalde plekken zitten we nog in de fase van (plan)ontwikkeling zoals in het Noorderkwartier of de Spoorzone. Op andere plaatsen is bouw al gestart (Wijthmen) of gaat dat binnen afzienbare tijd gebeuren (Nieuwe Veemarkt). We zien dat het tijd kost om deze ontwikkelingen van de grond te krijgen. Daarom gaan we de komende jaren meer mensen aannemen die kunnen helpen met woningbouw en stedelijke ontwikkeling. Daarnaast kijken we welke mogelijkheden er zijn om sommige projecten te versnellen. In de SIA reserveren we hiervoor middelen. Het ontwikkelen van gebieden voor woningbouw vergt ook een verandering van hoe we ons verplaatsen in de stad. We noemen dit de mobiliteitstransitie, en deze stellen we in dienst van het realiseren van woningen. Dit geldt ook voor onze parkeerstrategie. We kiezen voor maatregelen die helpen om meer woningen te bouwen. We gaan bijvoorbeeld mobiliteitshubs bouwen. Vanuit de SIA willen we geld beschikbaar stellen om de bouw van deze voorzieningen te mogelijk te maken.

Een (t)huis voor iedereen betekent ook een plek bieden aan mensen die (tijdelijk) onderdak nodig hebben. Zoals Oekraïners en andere vluchtelingen. De afgelopen jaren hebben we verschillende opvanglocaties gecreëerd en de komende periode gaan we door met het realiseren van nieuwe plekken. Zwolle wil ook een (t)huis bieden aan inwoners die zorg en ondersteuning nodig hebben. We hebben verschillende woonprojecten voor speciale doelgroepen gerealiseerd. De allereerste regionale Woonzorgvisie van Nederland biedt een mooie basis om verder te werken aan wonen en zorg.

Iedereen doet mee

Zwolle is een sociale stad. We werken aan een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen. De afgelopen jaren was de Hervormingsagenda het uitgangspunt voor ons beleid. De komende jaren werken we met de Koers Sociaal Domein verder aan een beweging waarbij de leefwereld van inwoners centraal staat. We willen de bestaanszekerheid herstellen, kansgelijkheid vergroten en gezond leven makkelijker maken. En als belangrijke voorwaarde: het versterken van de sociale basis. We investeren de komende jaren in deze koers en maken hier ook

keuzes in. We stellen bijvoorbeeld het sociaal wijkteam in staat een aantal succesvolle pilots, zoals Samenspel in de Wijk en het relatie- en scheidingssteam, structureel en in de hele stad te gaan uitvoeren. We gaan verder met onze opgave bestaanszekerheid en doen dit met de middelen die op dit moment in de begroting beschikbaar zijn.

Iedere inwoner van Zwolle moet de mogelijkheid hebben om mee te doen. Bijvoorbeeld door het hebben van betaald werk. Het kunnen voorzien in het eigen levensonderhoud, vergroot de bestaanszekerheid van inwoners. Daarom kiezen we ervoor om meer geld te investeren in arbeidsparticipatie, met het doel om de komende jaren meer mensen aan werk helpen. Dat is ook goed voor de arbeidsmarkt in de regio. Er zijn te weinig mensen voor al het werk in onze regio, en dat probleem wordt alleen maar groter.

Meedoen betekent ook meedenken en meepraten over ontwikkelingen in Zwolle. Daarom hebben we de afgelopen jaren de participatieaanpak Hanza! ontwikkeld en ingevoerd. De aanpak geeft een kader hoe we participatie vormgeven bij projecten en ontwikkelingen in de stad. Ook via het Burgerberaad dat door gemeenteraad is ingesteld hebben inwoners van Zwolle de mogelijkheid invloed uit te oefenen op het beleid van de gemeente.

In Zwolle doen veel inwoners mee aan het sociale en culturele leven. Dat maakt van Zwolle een betrokken en levendige stad. Die levendigheid willen we graag stimuleren. Het zorgt voor een aantrekkelijke stad. Vandaar dat in het coalitieakkoord afspraken zijn gemaakt om te investeren in kunst en cultuur. We zien dat de culturele sector de laatste jaren is geconfronteerd met grote kostenstijgingen. Om onze oorspronkelijke ambities zoveel als mogelijk overeind te houden zijn aanvullende middelen nodig. Op een afgewogen manier stellen we middelen beschikbaar om de culturele basis op orde te houden. Daarbij hebben we ook scherpe keuzes moeten maken en zijn we niet in staat om alle ambities te realiseren. Zodat we zorgen voor een stabiele basis en het bestaande aanbod van cultuur en evenementen in onze stad op orde houden. We bieden oplossingen voor de tekorten van een aantal culturele instellingen, zoals Museum de Fundatie. En we houden ruimte om filmtheater Fraterhuis in het Broerenkwartier een nieuwe plek te kunnen bieden om uit te breiden. Ook trekken we de komende jaren extra geld uit om evenementen te ondersteunen.

Zwolle is een onderwijsstad en biedt een thuis aan veel onderwijsinstellingen. Daar zijn we trots op. Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de huisvesting van de scholen en worden daarvoor deels gefinancierd door het Rijk. We zijn in 2020 met het Integraal Huisvestingsplan gestart en gaan de komende jaren door met investeren we in de verbetering en vernieuwing van schoolgebouwen. Onze ambitie om alle achterstanden weg te werken reikt verder dan de beschikbare financiële ruimte. Daarom kiezen we nu voor schoolgebouwen waar de nood het grootst is. We beseffen dat dit in de toekomst alsnog moet gebeuren en dat we daar veel meer geld voor moeten hebben dan nu. De VNG heeft dit al bij de rijksoverheid onder de aandacht gebracht.

Een duurzame toekomst

De transitie naar een klimaatneutrale samenleving is één van de belangrijkste uitdagingen waar we op dit moment voor staan. Verminderen van onze uitstoot (klimaatmitigatie) hoort daarbij. We werken hard aan de energietransitie in Zwolle. Dat is een proces dat nog vele jaren duurt en grote investeringen zal vragen. De komende jaren stellen wij extra middelen beschikbaar, bijvoorbeeld voor de oprichting van een warmtebedrijf en de aanleg van een warmtenet. Doordat we beperkt geld hebben en afhankelijk zijn van nieuwe wet- en regelgeving, Rijksgelden en innovaties, maken we keuzes op basis van ons ambitiepakket energietransitie. Ook wegen we deze ambitie weer integraal, onder andere in samenhang met de verduurzaming maatschappelijk vastgoed en onderwijshuisvesting. Zo geven we bijvoorbeeld voorrang aan de ontwikkeling van een warmtenet voor de stad en investeren daarom minder in de verduurzaming van ons eigen vastgoed. In deze Perspectiefnota maken we keuzes. Hierbij willen we als lokale overheid zo goed mogelijk de randvoorwaarden bieden waarbinnen inwoners en ondernemers hun eigen verantwoordelijkheid kunnen vormgeven.

Een duurzame toekomst houdt in dat we Zwolle zo goed als mogelijk aanpassen aan de gevolgen van de klimaatverandering. Klimaatadaptie is belangrijk om Zwolle klimaatbestendig te kunnen blijven ontwikkelen en is noodzakelijk in het kader van de woningbouw binnen NOVEX-verband. Daarom kiezen we ervoor ons beleid voort te zetten. En we zetten stappen in de verdere vergroening van de stad. Door ons nieuwe groen- en recreatiebeleid en via de natuurinvesteringsagenda.

De afgelopen twee jaar hebben we een koerswijziging ingezet naar een duurzame en inclusieve economie voor stad en regio Zwolle. Met de nadruk op brede welvaart. Dit beleid zetten we voort waarbij we ruimte creëren voor circulaire ontwikkelingen. Bijvoorbeeld binnen onze eigen bedrijfsvoering en via het afvalbeleid.

3. Financieel perspectief

In historisch perspectief is sprake van een uitzonderlijk hoge structurele begrotingsruimte van € 15 miljoen. Wel is in de eerste jaren van de meerjarenraming het effect van het 'ravijn'¹ zichtbaar, maar door de vanaf 2027 in te voeren nieuwe financieringssysteem voor de gemeenten en de in de Voorjaarsnota 2024 aangekondigde afschaffing van de opschalingskorting is sprake van een gefaseerde groei van de structurele begrotingsruimte. Die zich – behoudens bijstellingen door een nieuw kabinet – ook na 2028 zal voortzetten.

Echter de structurele investeringsvraag om het bestaande voorzieningenniveau op orde te brengen en te houden en uitvoering te geven aan de langjarige opgaven en ambities ligt aanzienlijk hoger. In deze Perspectiefnota ligt een structureel en incidenteel bestedingspakket op themaniveau voor om de komende jaren verder uitvoering te geven aan deze langjarige opgaven. Hiermee zetten we een vervolgstap binnen de financiële mogelijkheden van dit moment, wetende dat er de komende jaren meer nodig is om de langjarige opgaven te kunnen realiseren.

De druk op de incidentele bestedingsruimte neemt toe. Enerzijds om noodzakelijke investeringen in gebiedsontwikkelingen en grote mobiliteitsvraagstukken via de Strategische Investeringsagenda (SIA) te kunnen realiseren en anderzijds door de over enkele jaren afnemende winstafdrachten uit de grondexploitaties (MeerjarenPrognose Vastgoed (MPV)).

Structureel kader

Ten opzichte van de begroting 2024 is de structurele begrotingsruimte behoorlijk toegenomen. De belangrijkste aanpassingen zijn de financiële doorwerking van de invoering van de nieuwe financieringssysteem van het rijk vanaf 2027 (opgenomen in de septembercirculaire 2023 van het gemeentefonds) en de afschaffing van de opschalingskorting vanaf 2026. Beiden hebben een dempend effect op het financieel ravijn dat ontstaan is door de afschaffing van de bekostiging van de gemeenten via de zogenaamde trap op trap af systematiek, zoals verwerkt in de begroting 2024. Tegenover de afschaffing van de opschalingskorting (structureel voordeel van

¹ Onder het 'ravijn' wordt verstaan de vanaf 2026 lagere bijdrage van het rijk (€ 2,3 miljard) door afschaffing van de van de financieringssysteem volgens de trap op trap af methode.

€ 5 miljoen) voert het kabinet in 2025 een eenmalige korting op het gemeentefonds door voor hetzelfde bedrag.

Ondanks bovengenoemde compensatie is de financiering van het Rijk ontoereikend om de gemeentelijke taken uit te voeren. Het kabinet Rutte heeft dit ook erkend, maar heeft hier in de Voorjaarsnota 2024 geen middelen voor beschikbaar gesteld. De VNG gaat met het nieuwe kabinet in gesprek om alsnog compensatie voor de gemeentelijke taken te krijgen.

De actualisering van het structureel perspectief leidt tot een gefaseerd oplopende structurele begrotingsruimte van € 15 miljoen in 2028. In onderstaande tabel is de oploop zichtbaar gemaakt, tevens zijn de bestedingsvoorstellen en andere structurele voorstellen in de tabel verwerkt. De bestedingsvoorstellen op themaniveau resulteren in de jaren 2025 t/m 2027 in een jaarlijks tekort dat wij voornemens zijn incidenteel op te vangen door inzet van het surplus in de weerstandcapaciteit. Naast de inzet voor de thema's stellen we voor ruimte beschikbaar te houden voor overige zaken waarvoor we bij de begroting 2025 met voorstellen komen aan welke onderwerpen we het resterende budget willen inzetten.

Onderdeel van het dekkingsplan is € 1,5 miljoen op de bestaande budgetten te verlagen omdat op een aantal posten (waaronder € 0,5 miljoen op de Wmo) meerdere jaren sprake is van enige mate van onderuitputting in de budgetten. Na verdere analyse komen we bij de begroting 2025 met een nadere invulling van de ingeboekte onderuitputting. Daarnaast verwachten we door te investeren in arbeidsparticipatie op termijn (2027/2028) structureel € 1,5 miljoen te kunnen besparen op de bijstandslasten.

Eventuele opbrengsten via het project van Inzicht naar Focus (programmadoorlichting) verwachten we in de loop van 2025 inzichtelijk te krijgen en de resultaten daarvan nemen we mee in de volgende Perspectiefnota.

Structurele begrotingsruimte

(bedragen x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Actuele structurele begrotingsruimte	-1,6	6,5	13,2	15,4
Af: Doorwerking Berap 2024/1	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
Af: Hogere lasten Veiligheidsregio	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Af: Structureel bestedingspakket thema's	-9,1	-11,4	-13,0	-14,9
Af: Ruimte voor afweging bij begroting 2025 en verder	-1,0	-2,5	-2,5	-2,5
Bij: Inboeken onderuitputting	1,5	1,5	1,5	1,5
Bij: Verwachte besparing op bijstandslasten			0,5	1,5
Structureel tekort/overschot	-11,2	-6,9	-1,3	0,0
Dekking jaartekorten uit surplus weerstandcapaciteit	11,2	6,9	1,3	

Naast de voorstellen uit de PPN zijn in de tabel ook de structurele doorwerking van de voorstellen uit de Berap 2024-1 meegenomen en de hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio in 2025 waarover de raad een afzonderlijke beslisnota ontvangt. In bijlage 1 is een totaaloverzicht opgenomen van de structurele- en incidentele budgetten per thema.

Incidenteel kader

Na verrekening van eerdere besluitvorming over de inzet van meerjarig incidentele middelen resteert een beschikbare incidentele bestedingsruimte van € 21,4 miljoen. Vanuit het surplus in de weerstandscapaciteit voegen hier € 10 miljoen aan toe. Voor het incidenteel bestedingspakket van de thema's zetten we € 11,4 miljoen in en voor de jaarlijkse afweging bij de komende begrotingen houden we € 14 miljoen in reserve. Het restantbedrag van € 6 miljoen kan tevens ingezet worden bij de afwegingen bij toekomstige begrotingen of perspectiefnota's of tussentijds urgente investeringsvoorstellen.

Incidentele bestedingsruimte

(bedragen x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028	Totaal
Reserve incidentele bestedingen	28,6	-6,1	-1,1		21,4
Bij: inzet surplus weerstandscapaciteit	10,0				10,0
Af: Incidenteel bestedingspakket thema's	-3,5	-3,4	-2,6	-1,9	-11,4
Af: Ruimte afweging bij begroting 2025 en verder	-2,0	-4,0	-4,0	-4,0	-14,0
Resterende incidentele bestedingsruimte	33,1	-13,5	-7,7	-5,9	6,0
Cumulatief beschikbaar	33,1	19,6	11,9	6,0	

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er beperkte incidentele middelen zijn. Aanvulling van de incidentele bestedingsruimte is afhankelijk van een eventueel surplus in de weerstandscapaciteit. Mogelijk leiden toekomstige voordelig jaarrekeningresultaten tot een aanvulling van de incidentele bestedingsruimte. Daarnaast verwachten we dat de incidentele bestedingsruimte de komende 4 jaar gevoed kan worden met 25% van de voordelige MPV resultaten. Daarbij is de definitieve voeding afhankelijk van

meerdere factoren, omdat het MPV resultaat – na aftrek 75% SIA – gestort wordt in de weerstandscapaciteit en vervolgens na weging van de risico's bepaald wordt welk deel kan vrijvallen en ingezet kan worden voor voeding van de incidentele bestedingsruimte. Bij de 2e berap 2024 vindt een voorlopige verrekening plaats van het MPV resultaat over 2024.

Een andere optie om incidentele ruimte te creëren is bestaande projecten te heroverwegen, waardoor er vrijval uit de reserves kan plaatsvinden om ingezet te worden. Deze optie kan onderdeel zijn/worden van de verdere uitwerking van het project van 'Inzicht naar Focus'.

Het verwachte MPV resultaat voor de komende jaren is:

(bedragen x € 1 miljoen)	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
MPV resultaten	22,0	17,0	13,0	13,0	4,0	69,0
Af: Behoedzaamheidsmarge 20%	-4,0	-3,0	-3,0	-3,0	-1,0	-14,0
Netto verwacht resultaat	18,0	14,0	10,0	10,0	3,0	56,0
Waarvan 75% naar SIA	-13,5	-10,5	-7,5	-7,5	-2,0	-41,0
Waarvan 25% naar weerstandsvermogen	-4,5	-3,5	-2,5	-2,5	-1,0	-14,0

De MPV resultaten zijn opgesteld naar de stand van zaken per begin 2024 en zullen ongetwijfeld in de loop van de jaren wijzigen. De opgenomen behoedzaamheidsmarge komt overeen met de thans geïnventariseerde risico's in de grondexploitaties die het resultaat zouden kunnen beïnvloeden. Vanaf 2028 zien we een forse afname van de winstafdrachten uit de MPV. Na 2028 loopt het nog verder terug en de verwachting is dat winstafdrachten uit nieuwe grondexploitaties marginaal zullen zijn, omdat de kosten door diverse oorzaken oplopen, zoals bouwkostenstijgingen maar ook door de diverse duurzaamheids- en mobiliteitsmaatregelen.

Weerstandscapaciteit

In de nota risicomangement en weerstandsvermogen is een normratio afgesproken van 0,8 . Dit betekent dat 80% van de risico's afgedekt moeten zijn door de beschikbare weerstandscapaciteit (algemene concernreserve plus post onvoorzien). Bij de begroting 2024 is besloten voorlopig vast te houden aan een weerstandsratio van 120%, omdat de toekomstige risico's omtrent de ontwikkeling van het warmtenet nog niet in beeld zijn en ook de risico's omtrent de gebiedsontwikkelingen moeilijk zijn te kwantificeren. Maar ook was vorig jaar nog onvoldoende zicht op de grote investeringsopgaven waar de gemeente voor staat, dit was mede reden om de weerstandsratio voorlopig op 120% te houden. Onder andere om de inzet van de beschikbare middelen integraal met de toekomstige opgaven af te kunnen wegen. Op basis van actuele informatie over de risico's vinden we een weerstandsratio van 100% voldoende.

Op basis van de uitkomsten van de jaarrekening 2023, berap 2024/1 en overige ontwikkelingen komt de weerstandsratio uit op 147%. Onderdeel van de overige ontwikkelingen is de vrijval van gelden uit de reserve beschermd wonen. Uit nadere analyse blijkt dat de per eind 2023 opgebouwde reserve voldoende ruimte geeft om de beweging van beschermd wonen naar beschermd thuis te kunnen faciliteren. Naar verwachting wordt vanaf 2026 een nieuw verdeelmodel voor beschermd wonen ingevoerd, voor de jaren 2024 en 2025 worden voor Zwolle evenals in voorgaande jaren positieve resultaten verwacht in een bandbreedte van € 3 - € 7 miljoen per jaar. Het voorstel is om nu jaarlijks € 3 miljoen (ondergrens) mee te nemen als vrijval en bij de jaarrekening de definitieve vrijval te bepalen en te verwerken in de algemene middelen.

Per saldo komt het surplus boven de 100% uit op € 29 miljoen. We stellen voor dit bedrag ten eerste voor € 19 miljoen in te zetten der dekking van de jaarlijkse tekorten in het structurele perspectief voor de jaren 2025 tot en met 2027 en het restant van € 10 miljoen toe te voegen aan de reserve incidentele bestedingen.

² Daarnaast is afgesproken dat geen directe actie nodig is ingeval de ratio zich tussen de 60% en 100% bevindt.

Weerstandscapaciteit/-ratio

(bedragen x € 1 miljoen)	Bedrag	Risico's	Ratio
Actueel o.b.v. jaarrekening 2023	77	62	125%
Bij: Jaarrekeningresultaat 2023	10		
Af: Resultaat Berap 2024-1	-1		
Af: Beslisnota uitbreiding winkelcentrum Stadshagen	-1		
Bij: Vrijval reserve Beschermd Wonen	6		
Actuele weerstandscapaciteit / -ratio	91	62	147%
Af: Dekking jaartekorten structureel perspectief	-19		
Af: Toevoeging aan reserve incidentele bestedingen	-10		
Weerstandscapaciteit /-ratio na verwerking voorstel	62	62	100%

Strategische InvesteringsAgenda (SIA)

De financiering van grootschalige investeringen in gebiedsontwikkelingen en mobiliteitsvraagstukken loopt via de Strategische Investeringsagenda (SIA). De SIA geeft inzicht in de toekomstige financieringsbehoefte van deze investeringen en dient als afwegingskader om te bepalen hoeveel investeringsruimte er in de eerstkomende jaren nodig is.

Begin 2024 is een actualisering uitgevoerd op de te verwachten toekomstige investeringsvraag. De totale nog te dekken investeringsvraag bedraagt circa € 200 miljoen. Hiervan heeft € 100 miljoen betrekking op de komende vier tot vijf jaar. In de actualisatie hebben we de investeringen in toekomstige parkeerhubs buiten beschouwing gelaten omdat daarvoor het uitgangspunt geldt dat dekking van lasten

in principe opgevangen worden binnen de parkeerexploitatie/-tarieven. Voor eventuele nadelige resultaten in de parkeerexploitatie in de eerste jaren houden we € 20 miljoen in de SIA achter de hand. Zodra de Adaptatieve Ontwikkelstrategie voor de parkeerhubs is vastgesteld (naar verwachting najaar 2024) krijgen we meer zicht op de te verwachten resultaten van de parkeerexploitatie en de noodzaak om via de SIA bij te springen.

Op dit moment bedraagt de vrije investeringsruimte in de SIA € 56 miljoen. Hier zijn de toekomstige winstaftochten van de MPV tot en met 2028 in meegeteld. Bij de jaarrekening 2023 ligt een beslispunt voor om vanaf 2023 het behaalde rentevoordeel op de vooruit ontvangen rijks gelden in het kader van woningbouw/ gebiedsontwikkelingen toe te voegen aan de SIA. Met deze toevoeging verwachten we een deel van de kostenstijgingen van de SIA investeringen op te kunnen vangen.

De beschikbare investeringsruimte zetten we voorlopig als volgt in:

1. Voor de ontwikkeling van de parkeerhubs houden we € 20 miljoen achter de hand.
2. Voor investeringen op de korte termijn in gebiedsontwikkelingen en mobiliteitsvraagstukken parkeren we € 30 miljoen en brengen bij de begroting 2025 in kaart aan welke prioritaire gebieden / investeringen de gelden worden ingezet.
3. Het restant van € 6 miljoen reserveren we voor prijsontwikkelingen voor reeds vastgestelde kredieten en nog vast te stellen kredieten.

Bij een volgende perspectiefnota of begroting zullen we afwegen hoe we de investeringsruimte van de SIA aan kunnen vullen binnen het geheel van financiële mogelijkheden en integrale weging met andere langjarige opgaven / ambities.

In bijlage 2 is een totaaloverzicht opgenomen van het beroep op de SIA.

4. Groeiend Zwolle

kwaliteit van wonen en leven

Stedelijke ontwikkeling en wonen

Onze stad groeit en deze groei blijft de komende jaren doorgaan. We hebben te maken met een woningtekort en om dit op te lossen hebben we een grote ambitie om woningen in de stad toe te voegen. De huidige marktomstandigheden zorgen voor zowel ons als de ontwikkelende partners voor grote uitdagingen. De afgelopen jaren zijn de bouwkosten en de kosten voor financiering veel hoger geworden.

Welke keuzes maken we?

De komende jaren versterken we met name onze werkorganisatie met als doel om de woningmarkt te helpen. We willen zo snel mogelijk duidelijkheid geven waar welk type woning kan worden toegevoegd. En de voorzieningen die daarbij horen. We willen nog intensiever samenwerken met corporaties en ontwikkelaars. We gaan samen met hen afspraken maken over wat, wanneer en onder welke voorwaarden we gaan bouwen. Ons tempo in de ruimtelijke planvorming, vergunningverlening en participatie willen we verhogen. We gaan aan de slag met onze interne werkprocessen om dit te bereiken. Hierbij gaan we continu na of onze (beleids- en financiële) uitgangspunten haalbaar zijn of dat deze bijgesteld moeten worden.

Daarnaast zetten we in op stedelijke regie. Dit houdt in dat we keuzes maken over de gebieden en projecten heen en sturen op samenhang tussen de verschillende gebiedsontwikkelingen. Hiervoor is meer inzicht nodig in de voortgang van onze gebiedsontwikkelingen om beter te kunnen sturen. Ook versterken en verbeteren we de samenwerking tussen beleid en gebiedsontwikkelingen om meer stedelijke samenhang te krijgen. Beter inzicht en betere samenwerking zorgen ervoor dat we scherpe en gerichte keuzes kunnen maken om de woningbouw aan de gang te krijgen en te houden.

Naast de investeringen in de werkorganisatie, is investeringsruimte opgenomen in de SIA, voor bijvoorbeeld infrastructuur, openbare ruimte en mobiliteitsmaatregelen.

	2025	2026	2027	2028
Structureel	€800.000	€800.000	€800.000	€800.000
Incidenteel	€500.000	€500.000	€500.000	€500.000

Mobiliteitstransitie

Met de mobiliteitstransitie willen we de groei en ontwikkeling van onze stad mogelijk maken. We zetten de mobiliteitstransitie (inclusief de parkeerstrategie) in dienst van het realiseren van woningen. Onder mobiliteitstransitie verstaan we de manier waarop we door de stad bewegen en de veranderingen die nodig zijn om ook in de toekomst de stad bereikbaar te houden. We willen meer schone en gezonde mobiliteit. Dat doen we door onze focus te verleggen van de auto naar meer duurzame vormen van vervoer, zoals OV, fiets en te voet. We willen de auto minder in het straatbeeld aanwezig laten zijn. Daar krijgen we meer ruimte voor groen en woningen voor terug.

Welke keuzes maken we?

Omdat we woningen bouwen belangrijk vinden en daar meer ruimte voor willen maken, moeten we goed nadenken over de bereikbaarheid van de stad. De keuzes die we maken op het gebied van mobiliteit dragen dan ook vooral bij aan de bouw van woningen in onze stad. Dit doen we bijvoorbeeld door de ontwikkeling van mobiliteitshubs. Een mobiliteitshub is een plek aan de rand van de stad, waar je de auto kunt parkeren en vandaaruit met andere vervoersmiddelen de stad in kunt gaan. Door parkeren in hubs buiten de Singel te organiseren en stimuleren, maken we in de stad meer ruimte voor woningen, leefbaarheid en groen. Bezoekers van de hubs kunnen de stad binnen tien minuten bereiken, lopend of door gebruik te maken van deelscooters of -fietsen. Daarnaast wordt de ringweg voor doorgaand autoverkeer verplaatst van de Singel naar de buitenring.

De komende jaren wordt mobiliteit opgepakt als één van de Zwolse opgaves. We vertalen de vastgestelde mobiliteitsvisie naar een inhoudelijk mobiliteitsprogramma voor de komende 5 tot 7 jaar en een mobiliteitsagenda voor de eerste 2 jaar. Naast

de ontwikkeling van de mobiliteitshubs gaan we verder met de uitwerking van de in 2023 vastgestelde parkeerstrategie. Hiervoor geldt ook dat deze in dienst staat voor het realiseren van woningen. Dit vraagt volop participatie met de stad. Ook gaan we belangrijke beslissingen nemen in de aanvulling op de Omgevingsvisie, de gebiedsverkenning in de Ceintuurbaanzone en loopt er een verkeersonderzoek naar de Singelzone. Daarnaast beginnen we aan de voorbereiding van het MIRT-pakket 2030 (Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport).

Vanwege de schaarse middelen hebben we minder ruimte ontwikkelen van beleid of lobbyactiviteiten. We stellen geen extra middelen beschikbaar voor fysieke verbeteringen in de stad. We gaan in kaart brengen welke investeringen kunnen worden uitgevoerd met de bestaande middelen en komen daar bij de begroting op terug.

Financieel

Voor mobiliteit gaan we gebruikmaken van de bedragen die al in de begroting staan, naast de investeringen die via de SIA lopen.

Voor de ontwikkeling van de mobiliteitshubs maken we gebruik van middelen uit de parkeerexploitatie. Voor eventuele tekorten in de beginjaren reserveren we €20,0 miljoen in de Strategische Investerings Agenda (SIA). Daarnaast gaan ook ontwikkelaars en corporaties financieel bijdragen.

5. Duurzaam Zwolle klimaatneutraal en groen

Energietransitie

We werken aan een klimaatneutraal Zwolle in 2040. Voor het halen van deze ambitie zijn we sterk afhankelijk van het tempo, ambitie, de financiële middelen en de regels en wetten van het Rijk. We moeten dan ook deels het tempo van het Rijk volgen. We hebben op dit moment niet voldoende middelen om het tempo te halen wat we graag zouden willen, maar we blijven hard werken aan het uitvoeren van verschillende maatregelen. Dit betekent dat een versnelling in de toekomst nodig zal zijn om onze ambitie te halen. Op dit moment leggen we de nadruk op de warmtetransitie. Dit betekent dat we zoeken naar milieuvriendelijkere manieren om woningen en gebouwen te verwarmen, zoals warmtepompen en groene energie. Zo willen we het gebruik van fossiele brandstoffen op lange termijn tot nul terugbrengen.

Welke keuzes maken we?

De komende jaren gaan we aan de slag met de noodzakelijke maatregelen voor de energietransitie. Zoals in het Ambitiepakket Energietransitie 2025-2030 is aangegeven, hebben we naast het basispakket drie pakketten ontwikkeld met verdergaande activiteiten: het pakket 'noodzakelijk', een '+'-pakket en een '++'pakket. Het basispakket beschrijft de noodzaak om te voorzien in dekking van de huidige werkzaamheden (ad 1,4 miljoen). In het kader van de beschikbare financiële middelen, doen we in deze PPN het voorstel om te kiezen voor het ambitiepakket 'noodzakelijk'. Wij willen buurten en wijken 'van het gas'-halen. Daarvoor willen we een warmtebedrijf gaan oprichten en een warmtenet in Holtzenbroek Aa-landen aanleggen.

Het elektriciteitsnet is (bijna) vol en loopt op bepaalde plekken en op bepaalde momenten tegen het maximum van zijn capaciteit aan. We noemen dit de netcongestie. Samen met de netbeheerders werken we aan het verminderen van de netcongestie.

Daarnaast willen we inwoners en ondernemers zo veel mogelijk helpen om bij te dragen aan de energietransitie. We gaan tot en met 2025 door met ons project Warm thuis. Hiermee helpen we de lagere inkomens met slecht geïsoleerde huizen om hun energierekening omlaag te krijgen. Op dit moment kiezen we voor een beperkte inzet om bedrijven te ondersteunen om duurzaamheidsmaatregelen uit te voeren.

Door niet te kiezen voor het ‘+’-pakket en het ‘++’-pakket voeren we ook een groot aantal maatregelen niet uit. Voorbeelden hiervan zijn dat we in het kader van het warmteprogramma minder wijkinitiatieven ondersteunen en niet een extra wijk van het gas af gaan halen. Ook hebben we niet voldoende middelen om eigenaren van woningen met de ‘langste isolatiepaden’ te ondersteunen. In het ambitiepakket dat in de raad is aangeboden zijn de pakketten en de maatregelen uitgewerkt.

Financieel

Door te kiezen voor het scenario ‘noodzakelijk’ vanuit het ambitiepakket energietransitie, stellen we voor structureel €2,6 miljoen beschikbaar te stellen en voor deelneming in het warmtebedrijf vanaf 2026 €0,5 miljoen structureel. Tijdens de raadsbehandeling van de begroting 2024 is de suggestie gedaan voor de vorming van een klimaatfonds. Door te kiezen voor structurele financiering van de noodzakelijk geachte investeringen vinden we het vormen van een klimaatfonds niet nodig. Nadeel van een fonds is dat er dan voor klimaatopgaven een aparte afweging plaatsvindt, los van de integrale afweging die we doorgaans maken.

	2025	2026	2027	2028
Structureel	€2.600.000	€2.600.000	€2.600.000	€2.600.000
Incidenteel				

Warmtebedrijf

	2025	2026	2027	2028
Structureel		€500.000	€500.000	€500.000
Incidenteel				

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

We hebben als gemeente circa 170 gebouwen in ons bezit, zoals bijvoorbeeld musea, theaters, sporthallen en wijkcentra. Deze gebouwen zijn belangrijk voor een leefbare stad. We hebben de afgelopen jaren verschillende van deze gebouwen verduurzaamd. We willen hier de komende jaren mee door gaan. Door de CO2-uitstoot te verminderen van ons eigen vastgoed, leveren we een bijdrage aan onze doelstelling om een klimaatneutraal Zwolle te realiseren. Wel doen we dit in een gematigder tempo omdat we de prioriteit leggen bij de aanleg van een warmtenet

Welke keuzes maken we?

Hoe we dit kunnen doen staat in de routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed die we gelijktijdig met deze PPN aan de raad aanbieden. Op dit moment lopen we achter op schema. We moeten versnellen om de wettelijke doelstellingen en onze eigen ambities binnen bereik te houden. Voor deze versnelling hebben we echter geen geld. Ook hebben we niet voldoende middelen om een versnelling te realiseren ten opzichte van onze huidige werkwijze. We voeren niet de verplichte energiebesparende maatregelen uit. Met een versnelling voldoen we nog niet aan de wettelijke verplichting, maar houden de doelstelling wel binnen bereik.

In onze afweging van de verdeling van onze schaarse financiële middelen, hebben we integraal gekeken naar de energietransitie, verduurzaming eigen vastgoed en onderwijshuisvesting. We stellen voor om beperkte financiële middelen voor de verduurzaming van ons eigen vastgoed beschikbaar te stellen. Hiermee kunnen we zoveel mogelijk gepland onderhoud aangrijpen om de gebouwen te verduurzamen.

Financieel

	2025	2026	2027	2028
Structureel	€100.000	€200.000	€300.000	€500.000
Incidenteel				

Onderwijshuisvesting

We zijn als gemeente verantwoordelijk voor de schoolgebouwen van het basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs voor de kinderen in onze stad. De gebouwen moeten groot en passend genoeg zijn voor alle kinderen, en bovendien in goede staat zijn. Sommige scholen staan in een wijk waar plannen zijn voor gebiedsontwikkeling. Sommige scholen moeten worden vervangen door nieuwbouw. We kijken dan bijvoorbeeld of scholen op deze locaties samengevoegd kunnen worden. Op de locaties die dan overblijven kunnen we woningen bouwen. Andere scholen blijven in stand en deze scholen willen we verduurzamen.

Welke keuzes maken we?

De kwaliteit van veel bestaande schoolgebouwen en gymzalen in de stad is matig tot slecht. Veel schoolgebouwen zijn 40 jaar of ouder. Dit is in ons Integraal Huisvestingsplan 2020 (IHP) aangegeven en daarmee is sindsdien een start gemaakt met nieuwbouw of renovatie. In de kadernota 2025-2032 hebben gemeente en schoolbesturen het benodigde lange termijn perspectief weergegeven voor zowel verduurzaming, ventilatie alsmede nieuwbouw en renovatie van de schoolgebouwen. Deze wordt in 2024 aan de raad aangeboden en we kiezen ervoor om in deze PPN een substantieel bedrag te reserveren. Door het beschikbaar stellen van € 3,75 miljoen aan structurele budgetruimte voor rente en afschrijving ontstaat er een investeringsruimte van circa € 90 miljoen, waarmee we een goede eerste stap kunnen zetten. Op termijn hebben we nog veel meer geld nodig om alle benodigde plannen uit te voeren, meer dan nu beschikbaar. De totale investeringsvraag voor de langere termijn ligt boven de € 250 miljoen. Daarom kiezen we ervoor om budgetgestuurd de maatregelen voor onderwijshuisvesting uit te voeren. Hiermee voeren we maatregelen uit, maar blijven achterstanden bestaan. En zoeken we ook naar besparingsmogelijkheden. Dit doen we door zo mogelijk locaties onder één dak te brengen, en woningen te bouwen op vrijkomende gronden.

Landelijk zien we dat veel gemeenten met achterstanden te maken hebben en niet over voldoende geld beschikken. Daarom steunen we de lobby van de VNG bij de Rijksoverheid voor extra financiering.

Financieel

	2025	2026	2027	2028
Structureel		€500.000	€2.000.000	€3.750.000
Incidenteel				

Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert en we moeten daarom zorgen dat onze stad bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering. Dat doen we goed: Zwolle is één van de koplopers in Nederland als het gaat om klimaatadaptatie. Daarom willen we doorgaan met de maatregelen die we nu ook nemen. We willen onze stad klimaatbestendiger maken om beter met de weersextremen, hitte en droogte en toenemend tekort aan drinkwater, om te kunnen gaan. Water, bodem en klimaatadaptatie zijn sturende elementen voor de woningbouw in nieuwbouwggebieden en voor de leefbaarheid van de bestaande stad.

Welke keuzes maken we?

We blijven hard werken om ervoor te zorgen dat de stad en regio klaar zijn voor de toekomst. In Zwolle nemen we concrete stappen die passen bij wat al gaande is in beheer en ontwikkeling. Voor onze waterveiligheid werken we samen met het Rijk en op regionaal, provinciaal en gemeentelijk niveau. We stellen een nieuw uitvoeringsplan 2025-2028 op voor klimaatadaptatie. Hierin staat dat we doorgaan met onze aanpak, waarbij we wijken vergroenen en koele plekken creëren. Ook voeren we maatregelen uit om de stad aan te passen aan de klimaatverandering. In gebieden waar we gaan bouwen, letten we op voldoende groen en water.

We gaan onze aanpak niet intensiveren en we doen ook dingen minder, zoals helpen bij bewonersinitiatieven als Team Klimaat Actief, investeren in groen/blauwe structuren en strategische lobby richting Rijk en provincie. Ook starten we geen nieuwe Europese projecten, omdat we niet voldoende geld voor cofinanciering hebben.

Financieel

	2025	2026	2027	2028
Structureel	€500.000	€500.000	€500.000	€500.000
Incidenteel	€300.000	€300.000	€300.000	€300.000

Natuurinvesteringsagenda

Zwolle is een groene stad, met een prachtig buitengebied. We willen dat Zwolle een groene en leefbare stad blijft in de toekomst. We willen ruimte creëren voor nieuw groen, in onze stad en de directe omgeving.

Welke keuzes maken we?

We zetten in deze PPN een eerste stap voor het reserveren van middelen voor de uitvoering in een Natuurinvesteringsagenda. We gaan 'slimme' groene toevoegingen en verbindingen realiseren. We zoeken naar kansen om met weinig geld voldoende groen in wijken te hebben. We zoeken, in aansluiting op investeringen vanuit onderhoud en projecten, naar mogelijkheden om daarbij ook in de openbare ruimte nieuw groen aan te leggen of bestaand groen te verbeteren. Zodat steeds meer inwoners dicht bij huis toegang hebben tot en zicht hebben op groen. Daarnaast proberen we in de projecten zoveel mogelijk kansen te benutten om groene verbindingen te realiseren zodat dieren zich goed kunnen verplaatsen tussen leefgebieden.

We kunnen met deze middelen niet alle ambities voor de benodigde vergroening van de stad en een volwaardige groenstructuur financieren. Er is bijvoorbeeld geen geld voor extra groengebieden in de stad.

Financieel

	2025	2026	2027	2028
Structureel	€200.000	€200.000	€200.000	€200.000
Incidenteel				

6. Levendig Zwolle kunst en cultuur

Cultuur

We willen dat Zwolle een aantrekkelijke stad is voor onze bewoners en onze bezoekers. Een bloeiende cultuursector hoort hierbij. We willen dat er voldoende ruimte is om kunst en cultuur te maken en te beleven. Met het coalitieakkoord hebben we structureel geld vrijgemaakt. We zien dat de culturele instellingen minder activiteiten uitvoeren voor hetzelfde geld door hoge kosten van energie, materialen en personeel. Ze zitten aan de grens van het ophogen van hun inkomsten. We willen dat cultuur beschikbaar blijft voor iedereen, ook voor de mensen met een kleine portemonnee. Door de hogere kosten, stellen we naast het beschikbaar gestelde budget uit het coalitieakkoord extra budget beschikbaar om de basis op orde te houden. Maar we temperen onze ambities.

Welke keuzes maken we?

We blijven onze culturele sector steunen. In 2025 starten we met onze eerst vierjarige culturele basisinfrastructuur, we hebben extra budget nodig om het goede en diverse cultureel aanbod overeind te houden. Het budget zetten we in om Museum de Fundatie, ANNO en Hedon open te houden. Ook zorgen we ervoor dat er voldoende laagdrempelige plekken blijven voor de presentatie van beeldende kunst en een brede basis aan gezelschappen in de stad. Ook verhogen we onze bijdrage voor het Fraterhuis zodat er geld beschikbaar is voor de verhuizing naar het Broerenkwartier.

We leveren een bijdrage aan verschillende initiatieven zoals Kunstwegen waarbij er nieuw leven kan worden geblazen in de kunstroute langs en naar de Vecht. Ook steunen we de IJsselbiënnale, dat ervoor zorgt dat we kunnen genieten van kunst aan de IJssel. We blijven artistieke en creatieve makers in de stad subsidiëren (ArtPitch) en kleinere initiatieven en beginnende makers ondersteunen (projectregelingen).

We moeten wel keuzes maken, en kunnen dus ook dingen niet doen. We steunen onze grote instellingen, maar zij zullen nog steeds keuzes moeten maken in hun activiteiten. Ook kunnen we niet alle bestaande activiteiten en initiatieven op de huidige wijze voortzetten. We gaan nieuwe ambities die staan in het Cultureel Perspectief 2040 en het coalitieakkoord op dit moment niet uitvoeren, zoals bijvoorbeeld ArtFlow Zwolle (kunstroute in de openbare ruimte en binnenexpo's door de hele stad) en het continueren van de 'regisseur' klassieke muziek (klassiek

programma ontwikkelen voor nieuwe jonger doelgroepen). Er wordt verder voorgesteld aan de raad om niet mee te dingen naar Europese Culturele hoofdstad.

Financieel

	2025	2026	2027	2028
Structureel	€650.000	€650.000	€650.000	€650.000
Incidenteel	€400.000	€400.000	€400.000	€400.000

Evenementen

Evenementen maken van Zwolle een aantrekkelijke stad om te wonen doordat ze zorgen voor ontspanning, levendigheid, vitaliteit en daarmee dus de saamhorigheid. Daarnaast stimuleren evenementen ons creatieve en culturele imago. Evenementen dragen ook bij aan de economische activiteit in de stad, zowel door de economische voordelen voor horeca en winkels, als door bijdrage aan het aantrekkelijk maken Zwolle als woon- en werkstad. We vinden het daarom belangrijk om de organisatoren van evenementen zo goed mogelijk te begeleiden en om evenementen financieel te ondersteunen met subsidies. Op deze manier blijven we een aantrekkelijke stad met een ruim en divers aanbod aan evenementen.

Welke keuzes maken we?

De kosten voor het organiseren van evenementen zijn de laatste jaren door diverse oorzaken gestegen. We gaan het subsidie- en marketingbudget verhogen, zodat we een groot deel van de bestaande evenementen kunnen blijven ondersteunen. We houden daarmee voldoende ruimte in subsidieregelingen om aanvragen van de bekende evenementen in de stad te blijven financieren.

We geven geen invulling aan de ambitie om een echt groot en landelijk aansprekend evenement in Zwolle te ontwikkelen, te huisvesten en te ondersteunen. Ook ondersteunen en faciliteren we op dit moment de komende themajaren (zoals 2030 Zwolle 800 jaar stadsrechten) niet.

Financieel

	2025	2026	2027	2028
Structureel				
Incidenteel	€410.000	€410.000	€410.000	€410.000

7. Inclusief Zwolle

kansengelijkheid, bestaanszekerheid en meedoen

Sociaal domein

We willen een inclusieve Zwolse samenleving waarin iedereen kan meedoen. Dat betekent dat iedereen dezelfde kansen krijgt en genoeg heeft om goed te kunnen leven zoals eten, een huis, en spullen die ze nodig hebben. Dit noemen we bestaanszekerheid: dat mensen zich veilig en zeker voelen over hun leven. Bestaanszekerheid bereiken we door de maatschappelijke verbanden en de netwerken in de samenleving te versterken. Vanuit het coalitieakkoord is er extra aandacht voor de sociale basis, de basis waar mensen op kunnen terugvallen als ze hulp nodig hebben.

Welke keuzes maken we?

We zijn op de goede weg en willen daar mee door. De afgelopen jaren zijn al belangrijke stappen gezet. De wijkteams worden steeds professioneler en we hebben allerlei pilots in gang gezet, zoals proeftuin jeugd, innovatielab participatie, innovatielab statushouders, relatie- en scheidingsteam en dedoorbraakmethode. De pilots laten zien hoe we in de toekomst willen werken. We hebben het afgelopen jaar gezorgd dat meer gezinnen een vergoeding voor kinderen ontvangen (inkomensgrens van 110% naar 130% van het sociaal minimum). We gaan steeds vaker van beschermd wonen naar beschermd thuis. We hebben allerlei nieuwe preventieve interventies gestart in wijken en op scholen. We zoeken oplossingen voor vervoer van mensen met een beperking en zorgen dat mensen zelfstandig kunnen zijn. Dit noemen we ook wel zelfregie. Zwolle staat er goed op. Er is landelijke belangstelling voor allerlei ontwikkelingen en we boeken resultaten.

Met het vaststellen van de Koers Sociaal Domein (verwacht juli 2024) zal er een basis zijn om in beleid, uitvoering en organisatie concrete stappen te gaan zetten om aan te sluiten bij de leefwereld van de inwoner. We willen meer menselijke maat, meer samenspraak met inwoner, meer oog voor de brede context van iemands leven, meer preventie en het werken aan duurzame, samenhangende oplossingen. En dat doen we door het versterken van bestaanszekerheid, kansengelijkheid en gezondheid én de sterke sociale basis.

We willen niet alleen de samenleving versterken en inwoners goede ondersteuning en zorg te bieden, maar ook onnodige zorg voorkomen en zo besparen op duurdere

specialistische zorg. Met name bij de Proeftuin Jeugd en bij de Doorbraakmethode kunnen we deze besparingen ook becijferen. Tegelijkertijd zien we dat deze besparingen soms teniet worden gedaan door kostenstijgingen/inflatie.

Financieel

Vanaf 2025 wordt structureel budget voor de benodigde digitalisering in het Sociaal domein beschikbaar gesteld (€300.000). De overige benodigde middelen (jaarlijks €500.000) voor de koers sociaal domein worden incidenteel van 2025 t/m 2027 beschikbaar gesteld.

Vanaf 2026 wordt structureel €700.000 beschikbaar gesteld voor het Sociaal Wijkteam. Een deel van dit budget is voor de borging van samenspel in de wijk (circa €200.000, deze investering wordt in 2025 incidenteel beschikbaar gesteld).

Versterking van de sociale basis in de wijken en andere investeringen in preventie worden vanuit het bestaande budget gefinancierd. Er is daarnaast uitgegaan van een onderuitputting WMO van € 0,5 miljoen vanaf 2025.

De extra financiële middelen die in 2025 nodig zijn om stappen in de doorontwikkeling te zetten worden gedekt vanuit de bedrijfsvoeringsreserve (€0,5 miljoen).

	2025	2026	2027	2028
Structureel	€300.000	€1.000.000	€1.000.000	€1.000.000
Incidenteel	€700.000	€500.000	€500.000	

Bestaanszekerheid

Veel inwoners zijn bezorgd over de gestegen kosten voor levensonderhoud. Ze maken zich zorgen over de kosten van basisbehoeften zoals voeding, wonen en energie.

Bestaanszekerheid is een kerntaak van de gemeente en in de Koers Sociaal Domein is het een belangrijke pijler. Niet iedereen die er recht op heeft, maakt gebruik van bestaande inkomens- en armoederegelingen. Voor de uitvoering en financiering van onze taken zijn we ook afhankelijk van rijksmaatregelen. In het hoofdlijnenakkoord van het nieuwe kabinet is bestaanszekerheid een belangrijk thema.

Welke keuzes maken we?

Door een vereenvoudiging van de inkomensregelingen willen we de toegang en het gebruik van de armoede- en inkomensregelingen vergroten. De aanpak van energiearmoede zetten we voort en we gaan huishoudens met een laag inkomen helpen bij het opwekken van goedkope stroom. De 'laat geen geld liggen'- gids wordt verder ontwikkeld. Dit geldt ook voor de nieuwe communicatiestrategie. De stadsdialoog Zwolle Armoedevrij blijft een belangrijke gesprekstafel in de stad. We stellen voor om niet door te gaan met de ontwikkeling van de Stadspas.

Financieel

De opgave wordt vanuit de huidige beschikbare budgetten in de reguliere begroting uitgevoerd. Daarvoor is in 2025 en 2026 nog incidenteel €1,2 miljoen beschikbaar.

	2025	2026	2027	2028
Structureel	0	0	0	0
Incidenteel				

Vluchtelingen

De opgave voor opvang van vluchtelingen en huisvesting en inburgering van statushouders is groot. Dit heeft de afgelopen jaren al een flinke druk gelegd op de inwoners en de gemeentelijke organisatie. De verwachting is dat de opgave de komende jaren niet kleiner zal worden. Het nieuwe kabinet heeft in het hoofdlijnenakkoord aangegeven de Spreidingswet in te willen trekken. Zwolle zal wel haar verantwoordelijkheid blijven nemen om opvangplekken voor vluchtelingen te realiseren.

Welke keuzes maken we?

We verkennen opvanglocaties voor vluchtelingen en statushouders en bouwen verder aan een inclusieve samenleving waarin we nieuwe Zwollenaren betrekken. De impact op zorg-, onderwijs en participatievoorzieningen nemen we mee in onze keuzes. Bij keuzes over huisvesting en opvang houden we rekening met de draagkracht

van inwoners en organisaties en hierover voeren we gesprek in en met de stad. De wettelijke verplichtingen zijn leidend voor ons beleid en dit betekent dat wij ook de komende jaren tijdelijke en permanente locaties zoeken voor opvang en huisvesting. De verwachting is dat de middelen naar de toekomst toe niet toereikend zijn (met de kennis van nu gaat het om een indicatief bedrag van €1,5 miljoen tot € 2 miljoen structureel)

Financieel

De opgave wordt vanuit de huidige beschikbare budgetten uitgevoerd. We blijven daarbij onze rijkspartners betrekken om dit gezamenlijk op te pakken en te financieren.

	2025	2026	2027	2028
Structureel	0	0	0	0
Incidenteel				

Jeugd

Bij opgroeiende kinderen willen we problemen voorkomen. Daarvoor bouwen we in de wijken aan een stimulerende leefomgeving, een sterk netwerk en goede voorzieningen in de sociale basis. Als er toch hulp nodig is, kijken we breed naar het hele systeem en de context en kiezen we voor duurzame oplossingen nabij de gezinnen en de jongeren. Dat doen we samen met de jeugdigen en gezinnen, hun directe omgeving en samenwerkingspartners.

Welke keuzes maken we?

We gaan schooluitval zoveel mogelijk voorkomen door samenwerking van passend onderwijs met het sociaal domein. We zorgen dat hulp sneller en dichterbij kan worden geboden door het Sociaal Wijkteam en in de sociale basis. Door het bieden van perspectief willen we voorkomen dat jongeren betrokken raken bij criminaliteit. We streven naar het terugdringen van het aantal jeugdigen in jeugdhulp met verblijf, waarbij we ook nog inzetten op steeds meer kleinschalige en gezinsgerichte voorzieningen.

Financieel

	2025	2026	2027	2028
Structureel	€200.000	€200.000	€200.000	€200.000
Incidenteel	€200.000			

Arbeidsparticipatie

We streven naar een inclusieve arbeidsmarkt. De afgelopen tijd hebben we geconstateerd dat de participatieketen niet optimaal functioneert. Er is versterking nodig van de keten rond arbeidsparticipatie, arbeidstoeleiding en de arbeidsmarkt. Een goed functionerende, inclusieve arbeidsmarkt is essentieel voor de arbeidsparticipatie en voor gelijke kansen voor alle inwoners op die arbeidsmarkt. Tegelijkertijd is het voor de arbeidsmarkt essentieel dat er voldoende potentieel aan arbeidskrachten beschikbaar is. De krapte op de arbeidsmarkt zal de komende 10 tot 15 jaar aanhouden. Juist nu is het momentum om volop in te zetten op het aan werk helpen van mensen. De belangrijke maatschappelijke opgaven (energie, duurzaamheid, etc.) zijn nog eens extra aanleiding om zoveel mogelijk mensen aan de arbeidsmarkt te laten deelnemen. We herijken onze visie ook vanwege de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en in het rijksbeleid. Daarnaast is er uiteraard samenhang met "De Zwolse Koers in het sociaal domein 2024-2030"

Welke keuzes maken we?

We streven ernaar dat zoveel mogelijk inwoners van Zwolle zelf kunnen voorzien in hun levensonderhoud, door middel van betaald werk. Hiertoe wordt een herijking van de visie op arbeidsparticipatie voorgesteld. Dit vergroot de bestaanszekerheid van deze inwoners en versterkt de arbeidsmarkt in de regio Zwolle. Onze ambitie is dat elke inwoner van Zwolle, die een beroep doet op een uitkering in het kader van de Participatiewet, de ondersteuning krijgt die hij of zij nodig heeft. Arbeidsparticipatie draagt bij aan sociale cohesie en aan een goed functionerende arbeidsmarkt. Daarom zetten we de komende tijd in op het vergroten van de

arbeidsparticipatie van inwoners met een relatief korte afstand tot de arbeidsmarkt (trede 5 en 6 van de Participatieladder). Daarbij gaan we uit van de actuele ondersteuningsvraag. We houden het perspectief op betaald werk voor ogen, ook als inwoners nog een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben en op dat moment ondersteuning krijgen via de Sociale Basis of de Wet maatschappelijke ondersteuning. We willen inwoners van Zwolle een beter perspectief geven op werk en talentontwikkeling en we willen inwoners gedurende een traject naar werk de gelegenheid geven op omscholing, herscholing, opleiding of bijscholing.

We brengen meer focus aan in het beleid rond arbeidstoeleiding en leggen de basis voor duidelijke opdrachten aan de diverse schakels binnen de zogeheten Participatieketen zoals Tiem. Daarmee streven we naar optimalisatie van die keten, waarbij voor iedereen duidelijk wat de rollen, taken en opdrachten zijn voor de verschillende schakels. Door het aanbrengen van meer focus op werk en door de ketenoptimalisatie willen we onze inwoners, die afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering of die kwetsbaar zijn op hun werk of op school, beter in beeld krijgen en beter kunnen ondersteunen. We zetten in op het verhogen van de uitstroom van inwoners naar betaald werk door de eigen dienstverlening te optimaliseren en de ketensamenwerking met partners aan te passen aan de nieuwe trends en aan de behoeften van werkgevers. We werken aan een overzichtelijk, toegankelijk en toepasbaar instrumentarium voor alle werkgevers. Door een duidelijke visie op arbeidsmarktbeleid kunnen we onze rol in de arbeidsmarktregio beter vormgeven. Preventie geven we vorm via de regionale instrumenten en samenwerkingspartners binnen de arbeidsmarktregio en de Regio Zwolle.

Financieel

In deze perspectiefnota kiezen we ervoor een financiële impuls te geven om de gewenste beweging in gang te zetten. Structureel wordt hier vanaf 2025 €0,5 miljoen voor ingezet en incidenteel €1,0 miljoen in 2025, €1,3 miljoen in 2026, € 0,5 miljoen in 2027 en € 0,3 miljoen in 2028. Met deze middelen kunnen we onze doelgroep beter in beeld krijgen, meer sturen op onze inzet, onze ambtelijke organisatie beter toe te rusten op de opgaven die voor ons liggen en om de verwachte toename aan aanvragen Loonkostensubsidie en Jobcoaching opvangen. We zetten naast de inzet op uitkeringsgerechtigde Zwollenaren de beschikbare middelen ook in voor de groep statushouders, die het inburgeringstraject heeft afgerond en die nog extra ondersteuning nodig heeft om een stap te maken richting de arbeidsmarkt.

Het kabinet maakt in de Voorjaarsnota extra geld vrij waarmee gemeenten sociaal ontwikkelbedrijven beter kunnen organiseren. We verwachten de ontwikkelopdracht Tiem te kunnen financieren vanuit deze nieuwe rijksmiddelen. Door het vormgeven en uitvoeren van verschillende maatregelen verwachten we de groep uitkeringsgerechtigde Zwollenaren te verkleinen, waardoor we de jaarlijkse tekorten op de BUIG kunnen terugdringen. We nemen daarom een (taakstellende) besparing op in 2027 van €0,5 miljoen en vanaf 2028 van € 1,5 miljoen (structureel).

	2025	2026	2027	2028
Structureel	€500.000	€500.000	€500.000	€500.000
Incidenteel	€1.000.000	€1.300.000	€500.000	€300.000

8. Circulair Zwolle

economie voor een brede welvaart

In het coalitieakkoord hebben we beschreven dat we een circulaire economie willen. In een circulaire economie worden grondstoffen hergebruikt en gerecycled om afval te minimaliseren. Dit is belangrijk als je denkt aan welvaart in brede zin: niet alleen financieel, maar ook gezondheid, onderwijs, veiligheid, milieu en sociale verbondenheid. We gaan de economie verduurzamen circulair maken. Daarvoor hebben we een visie ‘Circulair Zwolle’ opgesteld, waarin staat dat we in 2030 voor 50% circulair zijn. In deze visie beschrijven we dat circulaire economie een vaste plek krijgt in alles wat we doen in onze gemeente, zoals beleid maken, beheren, projecten uitvoeren en processen doorlopen.

Welke keuzes maken we?

We willen in de komende periode met minimale middelen zoveel mogelijk impact creëren op de vier terreinen economie, bouwen, afval en grondstoffen en bedrijfsvoering. We gebruiken de ervaringen met (regionale) ontwikkelingen, de opties binnen ons reguliere werk en de mogelijkheden van (keten) samenwerking. We geven in onze bedrijfsvoering zelf het goede voorbeeld met de ambitie om Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI). We gaan door met wat we nu al doen op het gebied van afval en grondstoffen. Ook besteden we extra aandacht aan bedrijfsafval. We zorgen voor samenhang en verbinding tussen de vier terreinen. We werken in 2024 aan een uitvoeringsagenda per terrein. Hierin staat wat verder nodig is om te voldoen aan de rijksdoelstelling. Er zijn voldoende manieren hoe we meer impact met circulaire economie kunnen maken. Bijvoorbeeld de woningbouwopgave, verduurzaming, vervanging gemeentelijk vastgoed, duurzame bedrijventerreinen, verankering van concepten als WaardeRing en de doorontwikkeling van Port of Zwolle.

Financieel

	2025	2026	2027	2028
Structureel	€200.000	€200.000	€200.000	€200.000
Incidenteel				

9. Staat van de organisatie

De afgelopen jaren hebben we onze organisatie versterkt en hier gaan we mee door. Onze uitvoerende taken blijven groeien. Dit komt onder andere door de groei van onze stad en doordat de complexiteit van onze opgaven en werkzaamheden toeneemt. We willen een goed georganiseerde gemeente zijn die een balans houdt tussen onze opgaven, taken, middelen en capaciteit. Ook willen we een gemeente zijn die er voor haar inwoners is, die waar kan maken wat zij belooft en een belangrijke rol neemt in de opgaven waar we voor staan. Een goed ingerichte organisatie is essentieel om de ontwikkeling van de stad maximaal te ondersteunen.

Welke keuzes maken we?

In de begroting 2023 en 2024 hebben we budget gekregen om stappen te zetten in het op orde brengen van onze organisatie. Hiermee zijn we er nog niet. Een groeiende organisatie vraagt om een versterking van onze ondersteunende diensten. We hebben voor onze dienstverlening slimme digitale systemen nodig. We moeten de komende jaren investeren in een aantal van onze ICT-systemen, zoals ons financieel systeem of de e-suite bij Inwonerszaken. We zien in de organisatie dat afdelingen te groot zijn geworden voor de aansturing door één afdelingshoofd. We hebben een begin gemaakt met het versterken van het management en daar gaan we de komende jaren mee door. Met een extra structurele ruimte van 3,5 miljoen voor de organisatie blijft er een fors tekort om alles te kunnen doen wat nodig is. In de begroting komen we met een voorstel welke knelpunten we in 2025 gaan aanpakken en welke we doorschuiven naar komende jaren.

Financieel

	2025	2026	2027	2028
Structureel	€3.000.000	€3.500.000	€3.500.000	€3.500.000
Incidenteel				

10. Vertaling en doorkijk

In deze PPN hebben we aangegeven in welke onderwerpen we, binnen het financiële kader, de komende jaren willen en kunnen investeren. Per thema hebben we een voorstel aangegeven welke financiële middelen we hiervoor beschikbaar willen stellen. Dit werken we in de komende periode verder uit in concrete begrotingsvoorstellen. Deze krijgen een plek in de begroting 2025. Naast de gelden voor de thema's houden we budget beschikbaar voor financiering van andere noodzakelijke begrotingsposten, waarover we bij de begroting 2025 met een voorstel komen. Dit zijn onderwerpen die niet onder één van de bovengenoemde thema's vallen. Hierbij hanteren we dat deze aanvragen voor onontkoombare zaken, bestaand beleid en projecten kan worden ingezet. Dus geen nieuw beleid.

De investeringsopgave om de stad verder te ontwikkelen is echter vele malen groter dan de investeringsruimte die we nu binnen het financieel kader kunnen inzetten. Een exact bedrag voor de toekomstige opgave is lastig aan te geven, omdat sommige investeringen over enkele jaren nodig zijn, de hoogte bepaald wordt door het na te streven ambitieniveau en bepaalde opgaven nog niet op geld zijn te zetten. Ook lopen er in 2026 diverse meerjarig incidenteel gefinancierde posten af waarvoor mogelijk vervolgfianciering nodig is. De toekomstig nog te financieren investeringsvraag ramen we tussen de € 25 en € 30 miljoen. Denk bijvoorbeeld aan onze onderwijshuisvesting, ons eigen vastgoed, gebiedsontwikkelingen, onze eigen gemeentelijke organisatie en de energietransitie. Deze onderwerpen komen dan ook zeker terug in een volgende PPN. Ook komt dan aan de orde wat de vergrijzing van onze samenleving van ons als gemeente vraagt en wat nodig is om de ontwikkeling van onze stad te blijven bekostigen. De middelen die we in de toekomst krijgen van het Rijk zijn nog erg onzeker. Het is dan ook goed om behoedzaam te zijn met onze uitgaven.

Bijlage 1: Structureel en incidenteel bestedingspakket per thema

Structureel bestedingspakket per thema

(bedragen x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Woningbouw/stedelijke ontwikkeling	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
Onderwijshuisvesting		-0,5	-2,0	-3,75
Verduurzaming maatschappelijk vastgoed	-0,1	-0,2	-0,3	-0,5
Energietransitie	-2,6	-3,1	-3,1	-3,1
Cultuur	-0,65	-0,65	-0,65	-0,65
Klimaatadaptatie	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Circulaire economie	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Natuur Investeringsagenda (NIA)	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Koers sociaal domein	-0,3	-1,0	-1,0	-1,0
Arbeidsparticipatie	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Jeugd	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Organisatie	-3,0	-3,5	-3,5	-3,5
Totaal structureel	-9,05	-11,35	-12,95	-14,90

Incidenteel bestedingspakket per thema

(bedragen x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Woningbouw/stedelijke ontwikkeling	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Cultuur	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
Evenementen	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Klimaatadaptatie	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Koers sociaal domein	-0,7	-0,5	-0,5	
Arbeidsparticipatie	-1,0	-1,3	-0,5	-0,3
Jeugd	-0,2			
Totaal structureel	-3,5	-3,4	-2,6	-1,9

Bijlage 2: Totaaloverzicht investeringen SIA

De investeringen die een beroep doen op de SIA zijn in 3 categorieën onderverdeeld:

- A. Dit betreft investeringen waar al een krediet voor is verstrekt en al gedekt zijn via de SIA, te weten: deel Spoorzone, deel Stadshart, Zwartewaterallee en Oosterenk. Totaal investeringsbedrag € 159 miljoen, waarvan dekking uit SIA € 67 miljoen.
- B. Dit betreft investeringen waarvoor cofinanciering van het Rijk in basis is toegezegd. In de SIA is hiervoor dekking gereserveerd. Dit betreft de verstedelijking en stationsomgeving Spoorzone en mobiliteitssysteem stedelijk netwerk. Totaal investeringsbedrag € 119 miljoen, waarvan dekking uit SIA € 38 miljoen.
- C. Hiertoe vallen alle overige nog te dekken investeringen, die mogelijk de komende jaren een beroep op de SIA gelden gaan doen. Daarbij zij opgemerkt dat nog niet alle ambities zijn te vertalen naar een investeringsbedrag. Totaal investeringsbedrag € 217 miljoen. Waarvan verwacht beroep op de SIA € 200 miljoen.

Totaaloverzicht SIA

(bedragen x € 1 miljoen)	Investering	Bijdrage derden	t.l.v SIA
A. Investerings met raadskrediet/reserveringsbesluit	159	-92	67
B. Aanvraag cofinanciering, nog geen kredietaanvraag	119	-81	38
C. Nog te dekken investeringen	217	-17	200
Totaal	495	-190	305

De totale investeringsvraag onder C heeft betrekking op de komende 10 jaar, als we inzoomen op de nog te dekken investeringen tot en met 2028 dan is de indicatieve investeringsvraag € 101 miljoen, inclusief een stelpost van € 20 miljoen voor onrendabele top bij de parkeerhubs. In onderstaand overzicht zijn de investeringen uit categorie C gespecificeerd

Indicatief investeringsoverzicht t/m 2028 nog te dekken investeringen (categorie C)

(bedragen x € 1 miljoen)	Totaal
Stadshart	
• Thorbeckegracht	4,0
• Herinrichting Diezerstraat	1,8
• Fietsring binnenstad (Koestraat een Walsstraat)	3,0
• 2 Grote fietsstallingen (10 mln, dekking 5 mln)	5,0
• 3 Kleine fietsstallingen	0,8
• Herinrichting Singelpark (noord-west)	11,0
• Ontwikkeling Singelpark Noord (oa Burg. Drijber)	5,0
• Brug Noordereiland verbinding Singelpark Noord	0,3
• Ontwikkeling Noorderkwartier	7,5
• Inprikker aanpassen Burg. Roelenweg	6,0
• Stelpost investeringen openbare ruimte binnenstad	5,0
Totaal Stadshart	49,4
Zwartewaterallee	
• Ontwikkeling winkelcentrum Aa-landen	6,0
Oosterenk	
• Verbeteren aansluiting Ceintuurbaan/Kuyerhuislaan	6,3
• Aanpassen wegprofielen naar woonstraten	3,8
• Nieuwe fiets-/voetverbindingen (fietsroute stadion)	1,6
• Groenstructuur/recreatie bij reconstructie Oosterenk	5,0
• Overige wandelpaden (halfverhard)	0,3
• 2 Gebiedshubs Oosterenk /dekking derden	0,0
Totaal Oosterenk	17,0
Mobiliteit	
• Realiseren nieuwe Kroesenallee	4,1
• Langzaamverkeerstunnel Breecamp-West	5,0
Totaal mobiliteit	9,1
Parkeerhubs (stelpost)	20,0
Totaal categorie C t/m 2028	101,5

